

SLOVENKA

Glasiló slovenskega žénstva.

Zvezek 5.

V TRSTU, 27. februarija 1898.

Letnik II.

Quodlibet.

1.

Le v noč, le v gozd, le ven iz mesta !
Hudobne tamkaj ni roke ;
Ta svet razbojniška je jama,
Razbojniki so v njej ljudje.

Uzore, upe kot najdražji
Zaklad sem hranil v dnu sreca,
Iztrgala mi vse iz njega
Razbojniška drhal je ta.

Zakaj mi veter plašč odnašaš,
Zakaj me skubiš za lase ?
Če tudi ti si tak razbojnik,
Iz prsij prazno ná sree !

Kazimir pl. Radič.

Vetrič.

O ti vetrič nagajivi,
Vročá lica mi hladiš,
In z lasmi se poigravaš,
Ljubkó na uho vrsiš :

„Dobro vem, zakaj ti dekle
Danes ličeca gore,
Vem, kdo preje ustna utapljal
V tvojih laskov je morjé;

V gozdni polumrak zavel sem
Tiho in nevedoma,
Kaj jaz morem, če v objemu
Sem zalotil vaju dva —

Aj, le tiho, vetrič, tiho —
Dražiti le ti me znaš,
Pusti ličeca mi vroča —
Glej, da tajne ne izdaš !

Kristina.

Iz naših gorá.

Dogodbica.

Mina je bila brdko, kmetiško dekle. „Majarila“ je po leti na visoki, Ribčevi planini. A tudi Jakel je bil zal plaminec. Visoka, krepka rast, zagoreli obraz, živo, jasno oko so svedočili, da je pravi gorski sin. Bil je to zares lep parček — ta Jakel in Mina. Vsako jutro sta stopala smelo po ozkih, skalnatih policah za živino in vsakokrat, ko se je Mina vračala raz vrhe h kočam nazaj, dehtel ji je svež, planinski šopek za nedrijami. — Jakel pa je ležal na višini, stegnjen v rosni, duhteči, planinski travi, zrl neprestano v modro nebo in sanjal — sanjal o svoji ljubici — Mini. Živina je mirno mulila travo in žlahtne, gorske cvetove, poglobala in prežvekovala. Ko je začelo toniti solnce tam daleč za obzorje, naznanjali so planinski zvonci, da se bliža čreda planini. Majarice so se tedaj optale in začele mlesti. Tudi Mina je hitela opravljati svoje večerno delo. Vračala se je namreč čestokrat o večeru v dolino, v prijazno selo Log. Na tem potu jo je navadno spremljal njen ljubimec Jakel. Oh, to so bili najslajši trenotki mlade ljubezni. Hodil je z njo v nižino tako daleč, da se je začulo grmenje in bučanje gorskega potoka Grmečice. Največkrat sta se ločila na trhljem mostu, kateri drži čez grozoviti prepad. Med tem, ko sta Jakel in Mina stopala v dolino, krčil je nekdo gori na planini pesti — srd in osveta sta mu gorela iz očíj. Bil je to plaminec Grog. Ni bilo dovolj, da ga je Jakel nedavno sramotil v krčmi in mu pokazal svojo moč — prevzel mu je tudi ljubljeno dekle. In Grog je prisegel, da se maščuje, strašno maščuje, naj mu tudi ta osveta uniči lastno življenje. Kakor zblaznel, je govoril zadušeno, naslanjaje se ob skalo, o rubinastih ustecih, o sinjih očescih, o snežnobelih zobkih svoje, zanj izgubljene ljubice. — „Ne, Jakel, ne bodeš je več prižemal k sebi, ne bodeš ji več stiskal roke, ne menjeval z njo gorkih pogledov! Jaz, Grog, hočem ti ljubico ugrabiti, ugrabiti še nocej!

Bil je tih poleten večer. Na mostiču, pod katerim drvi v globokem prepadu Grmečica, je stal Grog. — Telo mu je drhtelo — žgoče oči je upiral v zelenobelkaste, peneče valove pod seboj. To grmenje in bobnenje gorskega vrelca ga je plašilo danes. — Nemir, peklenške muke so mu vstajale v duši. Sklonil se je hitro — potegnil desko iz mostiča — in zbežal v mračni gozd.

Zvezde so že sijale, a meseca še ni bilo izza gore, ko sta ljubimca počasi stopala navzdol. Pritajno sta šepetala, se nasmihala — postajala — in usta so počivala na ustnih. — Blizu mostiča sta se ločila — in Jakel je odhitel nazaj na planino. Dolgo je še zrla Mina za njim, trepetajoča od ravnokar užite sreče. — Potem pa je urno stopila naprej. Do-

spela je do mosta — a naenkrat bolesten klik — in valovi doli v brezdnu so se zgrnili nad nesrečnim dekletom. — Rano v jutro družega dne so potegnili ljudje iz tolmina pod slapom truplo lepe planinke. Po gorah pa je besnel Jakel, preiskoval vse votline in kotline — da bi zasledil orla, ki mu je ugrabil golobico. A rekli so mu, da je Grog ubežal v Ameriko tešit si vest in zdravit srce.

Vendar temu ni bilo tako. Našli so ga čez mesec dnij z razbito glavo pod skalami.

Kristina.

Vzbujaite v otrocih pravicoljubnost!

Spisala Márica II.

„Oh, že spet ta dolgočasna pedagogika!“ vzklikne mogoče katera cenjenih čitateljic, a ker je potrebna, dajmo jo! Saj se pravi, zoper hudo je hudo, in ker napačna vzgoja obrodi le slab plod, zatorej se spoprijaznimo malce s pedagogiko, katera nam daje sredstva, da pospešujemo dobro, da delujemo za blagor človeštva.

Koliko krivice se dogaja dandanes po svetu, o tem je vsaka beseda odveč, sosebno med nami Slovenci, torej takoj na predmet.

Domača hiša — družina je sicer na prvi pogled naznatna v svojem delokrogu, a vendar je državica en miniature, katere členi se morajo pokoriti določenim zakonom, kakor se zahteva to v javnem življenju. Pred zakonom je vsak enak kakor pred Bogom, a ravno proti temu dejstvu dogajajo se najhujši pregreški sosebno v obitelji in zatirajo v otroških srcih pravicoljubnost, namesto da bi jo vzbujaali in vtrjevali. Oče in mati sta naravna organa, katera narekujeta postave svojim otrokom, ona dva sta pa tudi poklicana, da gledata strogo na to, da se njuni zakoni izpolnjujejo in da se jim pokori vse, brez izjeme. To je torej kočljiva točka, ne delati nebenih izjem! Oče in mati imata gotovo vsak po svojej strani jednega otroka, kateri se jima je prikradel v srce bolj nego vsi drugi, vsak neguje torej svojega „srčka“, kar pa bi ne smelo biti. Saj so vsi otroci iste krvi, vsi imajo jednake dolžnosti, zakaj ne bi živali enakih pravic in ugodnostij? Roditelja naj nikar ne kažeta svojej deci, da jima niso vsi jednako dragi, kajti to boli in žali čut pravice v otroških srcih. Kolikrat se dogaja, da se n. pr. otroci med seboj razpraskajo zaradi kakšne igrače. Nastane prava pravcata vojska, na jok in stok priteče mati — dostojno oborožena — njen izvoljenček kriči in toži tega in tega, kateri se seveda brani, a mati kar meni nič, tebi nič — zadošča jej, da preliava solze njen

„srček“, kaznuje zatoženca, ne da bi preiskala natančneje ves slučaj. Da se resnica pvav spozna, treba je čuti dva zvona. Zaslišati se morata oba otroka, tožitelj in zatoženec, možno, da sta kaznjiva oba, možno tudi da ravno tožitelj, kajti takozvani „ljubček“ matere ali očeta so običajno tako razvajeni, da hočejo, naj se jim po vzorcu roditeljev pokori, kar leze in gre. Kakor hitro jim ni kaj po volji, začnejo se repenčiti in tožiti in so na najboljšem potu da se razvijejo v prave trinoge.

Prva in poslednja želja marsikatere matere je sin. Joj, to je ponos, če ga prinese končno štrk vendarle v hišo.

Kako je srečna, ako se jej realizuje njena želja, a bolje bi bilo za njo in za jedinčce, najsi že bo deček ali deklica, da bi bilo ostalo le pri želji, kajti tak otrok se ob roki slepe ljubezni omehkuži in skvari tako, da ni le sebi, ampak starišem in ljudem, s katerimi prihaja v dotiko, na nesrečo, kadar doraste.

Stariši odtujujejo s tem otroke ne le samim sebi, ampak tudi pravici, da delajo med njimi razloček, kadar jih obdarujejo. Deček dobi lepega konja, hčerka pa kakšno ubogo punico. Ali pa dve deklici: srčno dete dobi lepo punico, ki odpira in zapira oči, kliče mamo, če se pritisne na želodec, odstavček pa navadno trdo punče. Potem pa ona ubije svojo lepo in ta jej še mora dati svojo borno punico, češ, da se „srček“ ne bo jokal. Ali je to pravica?

Takih slučajev bi še naštel na stotine, a naj se vsaka mati potrka po prsih, rekoč: mea culpa . . ., imela jih bo dovolj.

Komur pa je kaj na blagru svojih otrok, varoval se bo, vzgajati take trinoge, kajti ni nesrečnejšega človeka pod solncem, nego je tak, ki hoče, da obvelja povsod njegova. In če pride tako napačno vzgojen človek v javnem življenju na višje mesto, raz koje zapoveduje potem drugim, gorje jim, katerim je on „glava“. Običajno znajo taki ljudje prav tako en gros prilizovati se „navzgor“, kakor tlačijo svoje podrejenec „navzdol“.

V družbah ne prenašajo nobenega ugovora. Njihova je vedno prava. Navadno imajo bore malo privržencev, za dalje časa se pa sploh ne zlagajo z nikomur. Poseben križ pa naložijo taki ljudje sebi in drugej „polovici“, če se vprežejo v jarem svetega zakona.

Tukaj ne bom zagovarjala nobenega spola, kajti čitala sem nekje, da ni na svetu hujših ljudi, nego so moški in ženske, a da bi se polagalo že v mlada srca seme pravicoljubnosti, ne košatila bi se krivica tako predržno pod pravičnim Bogom.

Prej in zdaj . . .

Ej, vidiš, vidiš zdaj dekle,	Nasmehnila si se tako,
Kakó lepo si vjelo se? . . .	Da bolj mi bilo je hudo . . .
Dan slednji k plotu si prišla,	Ej, to pa bilo je nekdanj,
Kalila meni mir srca . . .	Drugače zdaj je marsikaj . . .
Ce sem uprl na te oko,	Veselo sama priskakljaš,

Poljubčekov sladkih sto mi daš . . .
 Kar čem ti v očke zreti smem,
 Če nežno k sebi te prižmem . . .
 Pa vidiš sladko ti dekle,
 Kako si kmalu vjelo se! . . .

Feodor Sokol.

Pravica do sreče.

Povest.

Ruski spisal I. N. Potapenko; poslovenil A. Pahar.

(Dalje.)

III.

Kurtánov, ki je bil vselej miren, pokojen, dokler ga ni vzbudilo kako globoko, važno vprašanje, Kurtánov, ki se nikdar ni vznemirjal zaradi malenkostij, — hitel je zdaj k blagajni in nemirno, s tresočim se glasom prosil biljet za Moskvo. V tem trenotji se je tudi nekako zavedel in jasno videl, da ga aféra z nepričakovano sopotnico huje razburja, nego bi se dalo razumeti.

„In zakaj? Zakaj? — je praševal samega sebe. — To je vendar vse tako prosto. Obrnila se je do mene, to pomeni, da mi zaupa, in to je vse. Morebiti sem zato tako ganjen, ker mi zaupa? Jako dobro nam dé, ako se nam zaupa, a še bolj, — ako se nam da prilika, da pokažemo svojo velikodušnost.“

Prejemši biljet, je šel za Darjo Pavlovno in vidé jo pri čaši čaja, katerega je naglo pila, se je nekoliko začudil, da more ona v tako kritičnem položaju misliti na čaj. In sploh je bilo videti, da se ona manje razburja nego on.

— Nu, pojdiva na svoji mesti! Jaz se peljem v drugem razredu. Vi nimate ničesar zoper to? — zamrmral je, stopajoč okolo nje.

Njen pajčalon je bil vzdignjen do nosa, vendar ni branil prodirati ostremu blesku njenih očij. Hitro je plačala čaj in stopila za njim. Skoro

sta sedela v vagonu drug proti drugemu. Ljudij je bilo malo in njuni klopi nista bili zasedeni. Vlak se je jel premikati.

Snela je svoj klobuk in docela odkrila svoj obraz. Prvikrat je zdaj zapazil na njenem licu rudečico in videl, da prihaja ta od silnega razburjenja. Kar mu je ponudila obé roki.

— Ali, zahvaljujem se vam, Andrej Vasiljevič! Zahvaljujem! — je vskliknila. — Veste-li, za kaj posebno?

— Póvoda nimate za ničesar, Darja Pavlovna! Saj še nisem storil ničesar za vas . . . — je odgovoril on.

— Za to, da ste moj brezumni korak napravili pametnega! Glejte, za to! A glavno — vi me niste varali ni malo . . .

— Ne varal? V čem bi vas mogel varati?

— Vidite, komaj ste prišli in videli ono sliko v nas, brala sem na vašem obrazu in tonu vašega glasa, da ste osupli in v zadregi. Potem sem vam vselej, kadar sva se srečala, gledala v oči (sicer vi tega niste videli) in v njih iskala zaupanja. In dognala sem, da ste vi — prost, mehkosrčen in blag človek. Vi ste prišli kakor iz družega sveta. In to je bilo za me važno. V štirih letih nisem videla živega človeka. Vse okolo mene je umiralo, a jaz nisem nikak npravstveni Heraklelj. Jela sem že opazovati, da dreveni tudi moja duša . . . To je strašno, vi ne veste. Treba mi je bilo samo, da se prikaže kak živ človek iz živega svetá, da se odločim. In tu ste prišli vi, takov, kakoršnega sem si mislila . . . Zato me niste varali . . .

Kurtánov se je nasmehnil.

— To me ni stalo ničesar! — je dejal.

— Vem, Andrej Vasiljevič, tedaj ne bi bilo to . . . No, morebiti vi mislite, da je moje post-panje nekoliko divje, nepremišljeno? . . .

— Jaz še niti ne vem, kaj je vaš prestopok? — je ugovarjal on.

— To je res. Nu, tedaj pa čujte vso zgodovino. Vzela sem Pozdneva, ko je končal univerzo. Pripeljal se je v naše gubernsko mesto, mlad, simpatičen, dobrodušen; seznanil se je z našo rodovino, — moj oče je bil učitelj na okrajnem učilišču, v minolem letu je umrl — in že po treh tednih me je zasnubil. Preselila sva se na njegovo posestvo, in on je jel živeti kakor dober, simpatičen lenušek. A to je delal nekako milo, dobrodušno, da mi je bilo celó v zabavo in da nisem zapazila, ne ulovila onega kritičnega momenta, ko je začel propadati . . . Telesna lenoba je jela prehajati v npravstveno. To pa je — moja krivda. Jaz bi ne bila smela dopustiti tega, imela bi ga bila vzbuditi, vspodbosti, a nisem znala. Moji protesti so bili prepozni. Čez dve leti se je udal Grigorij Petrovič že povsem temu življenju večnega spanja, ležanja, jedij, — strahovitemu življenju, katero ga je izpremenilo v žival. Jelo mu je biti vse nekako — vse eno. Ko sta prišla k njemu še ona le sorodnika in ž njima ne-

snaga in podlost, ni se mogel več niti razburjati in je celó, mislite si, nevedé padel pod njun upliv . . . Od lenobe je postal z mano ravnodušen, edino od lenobe. Jaz vem, ko bi se na kak način dala razburiti njegova duša, tedaj bi se vzbudilo v njej goreče éuvstvo do mene, no tega ni možno storiti. Tisočkrat sem skušala govoriti ž njim. Rekla sem: „Kaj delaš? Ti propadaš, ti se izpreminjaš v žival! Vzdrami se, spomni se, da si bil dijak, ki je mislil, sanjaril, povsod bil življenje, zanimaj se! Nu, odpotujva, da se osveživa, nabérevva novih utisov!“ Poslušal me je ravnodušno ter odgovarjal: „In zakaj mi bo vruga? Vse eno, kako se živi, samo da je pokoj! Mene nikamor ne vleče, razen na — divan.“ Nakonec sem z obupom opustila vse in se nehala nadejati. Tako je šlo, dokler mi ste prišli vi. Priznavam, da sem se v prvi minuti, ko ste prišli, razveselila. Takoj sem videla, da ste vi — svež človek. Mislila sem: „Kaj, ko bi ga vi vspodbodli, da vrže raz sebe ta prah in plesnobo! Saj je dober, blag človek.“ No, skoro, ob prvem vajinem razgovoru, sem uvidela, da se ga ničesar več ne prime . . . A zatem sem prešla na sebe. Jaz sem veliko mislila, Andrej Vasiljevič. Vem, da je moja prva dolžnost, rešiti njega. No, to je nemožno. Skusila sem vse — a vse zaman. Zdaj pa je vendar treba rešiti vsaj sebe . . . Vaš prihod se mi je zdel edina, poslednja prilika v mojem življenji. Oni vaš prihod, vi sami — dvignili ste v meni vihar, kateri me je vzradoval, ker sem mislila, da sem nezmožna za kaj takega. Ako bi vas bila zamudila, tedaj, vem, ostala bi na veke v tej omotici; morebiti bi ostala z večnim, tihim protestom v prsih, a morebiti bi se tudi zgodilo, da bi jela naglo propadati, da bi propala do njega, do njegove mere, ter bi se udala tako strašnemu, nizkemu življenju. Vi ste bili, kakor struja svežega zraka, katerega je veter prinesel v naše življenje. Treba je bilo, da me ta veter dvigne in odnese seboj. Ako bi se bila jaz potuhnila in ostala na mestu, tedaj bi bila ondi navselej. Zdaj vidite, zakaj sem se tako smelo, odločno, morebiti celó grdo navezala na vas. Z vami se peljem samo do Moskve, a tam me objame živo življenje, njega živi vir -- in to mi je dosti, da oživim popolnoma . . .

— Ali ne mislite, — je vprašal Andrej Vasiljevič, — da ga vaš nenadni odhod ubije?

Tiho se je zasmejala in v njenem smehu se je čul bridek sarkazem.

— To bi bila zanj sreča! — je vzkliknila. — Da, velika sreča! Naj ga zadene prav globoko, naj mu zaseka rano, — to je vsaj nek podvig, je vsaj nekaj! Jaz baš mislim o tem! Rada bi, da bi on planil sè svojega mesta, letel za menoj v Moskvo, me pretepel, kar hočete . . . Naj! Tam bi se ga gotovo prijelo življenje in ne bilo bi vse to zaman . . .

— No, vi priznavate, da se to more zgoditi?

— Žal, da ne! Lenoba, duševna lenoba, je objela vsega in moj od-

hod, moj beg ga niti ne udivi prehudo. On mahne z roko in poreče : „Naj!“ — Zato, ker mu bode lenoba branila, razburjati se in kaj ukrepati! . . . Razen če se kako čudo zgodi, drugače — ne. Kako dolgo stojimo na tej postaji ?

— Pet minut, menda . . .

— Izstopiva . . . Jaz mu brzojavim . . . To je treba. In sicer nekako silno, izrazito . . .

Stopila sta v telegrafni oddelek. Darja Pavlovna je napisala se svojo čudno, energično pisavo : „Bežala od mravstvene smrti. Zavédi se tudi ti. V Moskvi sem. Darja.“

— Zdaj, — je spregovorila, ko sta bila v vagonu in se je jel vlak zopet premikati : — hočete vedeti, kaj nameravam, kaj bodem delala v Moskvi, kake so moje osnove? No vi sami uganete, da nimam nikakih načrtov in jih tudi ne morem imeti. Jaz se samo rešujem, drugzega nič. V gubernskem mestu je moja mati in sestra, no, tja se nisem odpeljala, ker je preblizo in ker je tudi ondi življenje polumrtvo, a meni je po štirih letih življenja na pokopališču treba pravega, dvigajočega življenja. Kaj bodem delala v Moskvi? Šaj sem — zdrava : imam roke, noge, glavo, nekaj vendar dosežem? Nu, vi, ali ne potrebujete na primer prepisovalke ?

— Potrebujem! — je odgovoril z nasmehom Kurtánov. — O pravem času mi je treba prepisati disertácijo . . .

— Glejte no . . . A ne — pojdem služiti, pôd bom umivala, prala, — izborno znam likati perilo . . .

Kurtánov jo je gledal in se radoval njene energije, katera se je svetila v njenih očeh. Iz vsega se je videlo, da se je trdno in nepreklično odločila za to, o čemer govori in da je ne vstavijo nikake težave in nezgode.

— Da, — odgovoril je : — z vašo energijo in odločnostjo ni možno propasti. Taki ljudje ne propadajo! . . .

— Se tudi ne bojim! Uverjam vas! — je vzkliknila. Šaj veliko ne potrebujem : da bodem čutila, da živim sè zavestjo, to je vse! A tam umirajo sè zavestjo, in to je grozno! . . .

— Da, grozno, grozno! — je ponovil Kurtánov. — Prav imate!

— Tedaj, Andrej Vasiljevič, vi odobrujete moje postopanje?!

— Druzega izhoda niste imeli, Darja Pavlovna!

Podala mu je obé roki.

— Ako so v Moskvi vsi ljudje taki, kakor vi, tedaj je na svetu možno živeti! — je dejala ganjena.

— Ne vsi, Darja Pavlovna, ne vsi . . . No, vendar se da na svetu živeti! — je odgovoril in stiskal njeno roko.

(Zvršetek pride.)

Anka.

Vrhu zelenega grica
Hišica revna stoji ;
V hišici revni pa Anka,
Deklica krasna živi.

Vsak dan pod okencem njenim
Vstavlja se mladi gozdar,
Mladi gozdar, ki mu vnela
V srci ljubezni je žar.

Ah, kako Anko on ljubi !
Bolj skoraj nego Boga —
Saj pa i ona gozdarja
Mladega rada ima.

Očka, a očka so trdi
Vedno tako govore,
Da jo prav vsakemu raje,
Nego gozdarju dade.

Ona dva pa sta prisegla
V strastnem poljubu tako,
Da ju drug nihče ne loči,
Kakor smrt bleda samo.

To, ah, in to se vresniči,
Predno še mesec mini —
Ankino dražestno lice
Dan za dnem strašno bledi.

Dolski.

Naše gospodinjstvo.

Spisala Danica.

Blaženo 19. stoletje! Koliko si ti že izumilo, koliko si pospešilo kulturo z najrazličnejšimi iznajdbami, z najrazličnejšimi zavodi, naredbami itd. Tam, kjer se je še pred 50imi leti mučilo ubogo poštno kljuse, da je spravilo najpotrebnejše korespondence iz kraja v kraj, kjer so se potniki, — pravi mučeniki svojega časa, tlačili v tesni, nerodni, nepripravni zaboj — poštni voz zvani, tam šviga zdaj zmagošnosno urna lokomotiva po železnem tiru. Glasni njen švig vzbuja tudi prebivalce zakotnih vasic iz tisočletnega dremanja, da si manejo zaspane oči, da hočejo videti ta svet, ki tu zunaj leži pred njimi, da se zavedajo, da so i oni baš del tega hrupnega sveta.

Cela mreža brzojavnih žic prepreža ozračje in omogoči korespondenco z najoddaljenimi kraji v najkrajšem času. Pa še celo ta aparat je dandanes pretežek, prepočasni delujoč. Več ne zadostuje do cela modernim zahtevam. Kmalu si bomo dopisovali i brez žic kar po zraku, da bi se naši pradedje kar križali, če bi mogli vstati kar nakrat od mrtvih pa si ogledati ta grešni svet še enkrat. — Dandanes si nečijo ljudje samo dopisovati, ne, hočejo se tudi prav prijateljski pogovarjati, dasi je jeden v Ameriki, drugi pa v Evropi. Taka razdalja nas pa danes kar nič več ne straši. Saj ponese telefon glas tudi v nadaljne kraje.

S kakimi velikanskimi stroji deluje danes industrija in tudi poljedeljstvo ne zaostaja. Res po pravici se imenuje naša doba — doba strojev.

Pa kaj se ni izumilo vse v obrambo! Novih topov, pušk in družega morilnega orodja kar mrgoli. Skoro vsak dan nam prinaša tudi kako novo iznajdbo. Človeštvo pobiti, postreliti in zatreti je dandanes res prava igrača. Če bi se imeli še kedaj vrniti žalostni časi, da bi se razlil božji srd nad hudobnim človeškim rodом, še splošnega potopa več ne bi trebalo. Stvarnik bi si izposodil v kaki evropski državi le nekaj modernih topov in prej bi bil gotov z uničenjem grešnega človeštva, nego s primitivno povodnijo.

Le en stan so pozabili naši izumitelji. Pozabili so ubogo pastorko, ki se z malenkostnimi, a vendar tako potrebnimi opravili ukvarja po hiši: pozabili ubogo gospodinjо in njeno zvesto pomagalko, koje znaki so kuharica in metla. Res je, da pade časih kaka drobtinica iz mize bogatašev tudi v gospodinjstvo. A kaj to pomaga? Vse iznajdbe tičočе se kuhinje, so večinoma urejene le za luksurjозno gospodinjstvo, torej ne pridejo v poštev v priprosti, meščanski hiši. V glavnih stvareh živimo še prav tako primitivno, kakor v davno minolih časih. Če hoče gospodinja, da naj ji zavre juha, mora še vedno porivati polena v peč ter si onesnažiti roke s pepelom ali sajami. Če kuha, ji razbeli in zažari vroče ognjišče še vedno obraz. Če si hoče pesodo pomiti, si mora še vedno prste opеči z vročo vodo, v koji mora komad za komadom posamič drgniti in obračati, dokler se zopet ne blišči v prvotni svoji snagi. Pa tudi blatno obuvало mora se redno čistiti z rokami in s krtačo kakor od nekdaj. In pa naša metla! Kakšno okorno, primitivno orodje je to! Koliko praha treba požreti, predno se soba s tem strašilom osnaži!

Kaj bi pač storile naše gospodinjе, če bi kar mahoma začele vse služkinje štrajkati? Kar misliti si ne moremo, kakšne grozne posledice bi to imelo. Kaj so štrajki vseh fabriških delavcev, železničarjev, pekovskih pomagačev, tiskarjev, tramway - sprevodnikov, proti štrajku kuharic, hišin in pepelužk? Grozen prevrat bi moral povzročiti tak nezaslišan čin. Človeška družba bi kar omahnila v svojih temeljih. Le pomislite, kaj bi bilo, če bi morale gospodinjе kar nakrat same nositi drva, vodo, — ne vode, hvala Bogu, vodovodov so nam dali — ogenj netiti, krompir lupiti in pajčevinе sé stropov pobirati! Če bi morali naši škrici kar nakrat tehati okoli z blatnimi čevlji in s prašno sukujo, ker ne bi bilo dobrodejne roke, da bi jim popravila te nedostatke.

Grozno! Grozno!

In v taki nevarnosti živimo vedno, vedno. Pa se še upamo slobodno dihati! Pa se še veselimo božjega dne!

Naše služkinje so dandanes uprav naše dobrotnice. Res, občudujem jih, kako radovoljno opravljajo dan za dnevom ponižujoča vsakdanja hišna opravila za malo plačo, za malo haska. Mesto hvaležnosti se jim pa vrača često s srdom, s preziranjem, s prav črno nehvaležnostjo.

Ali bi bilo čudo, če bi se te pohlevne dobrodušne stvarice spuntale v dobi, ko itak vse štrajkuje, pa bi naposled i one štrajkale? Nemožno to ni. A kako malo bi nas dobile pripravljene za boj! Tako odvisni smo dandanes od svojih služabnikov, da si niti ne upamo izhajati brez njih, a to v dobi emancipacije in slobode (!!). Pa kaj hočemo vendar storiti, kako se moremo osvoboditi, ko vendar ni nikjer rešilnega pota? Saj to je baš graje vredno, da smo tako odvisni od svojih poslov. Izumitelji so se lotili dela samo v toliko, da olajšajo življenje nekolikim tisočim. Samo nekaterim „izvoljencem“ je možno s pomočjo strojev spravljati denar kar na kupe. Velika masa ljudstva pa ne pozna nobenega haska od teh strojev.

Tako se je pozabilo tudi naše gospodinjstvo. Za vsa neprijetna opravila so posli, gospoda se jih ne loti. Čemu treba torej olajšave?

Vendar pa tako nazivanje nikakor ni vredno kulture 19. stoletja. Tudi poslom se ima delo olajšati kolikor možno. Pa če se končno emancipiramo od svojih poslov, bode li to človeštvu v kvar? Ni-li to v nebo vpijoča krivica, da ima često en sam človek cel roj strežajev, ki ga morajo vsi slušati, vsi zanj delati, kakor bi ne bili otroci iste narave, vstvarjeni po isti božji počobi?

Tu se odpira izumiteljem še širno polje. Pač več bi storili v pozdigo kulture, če bi obračali svoje duševne moči tudi nekoliko v hišo, v prid delujočemu, trpečemu človeštvu, nego pa z iznajdbo morilnega orodja, kojega imamo itak dosti, da se človeštvo lahko ohrani pri svežesti duha (kojo moč pripisujejo neke vrste modrijani vojski), da se ne poleni in mehkuži, kakor krapji v ribniku, v kojem ni sovražne ščuke.

Naša deviza naj bode tedaj: proč z odvisnostjo, proč s ponižajočimi opravili. Naša doba bodi doba avtomatov

No, poglejmo si nekoliko tako moderno gospodinjstvo, kjer so hlapci avtomatje, dekla pa električna.

Vstopimo v vežo. Zunaj lije dež kar curkoma. Vsi smo blatni in mokri. Kje je roj strežajev in služkinj, da nas reši premočenega obuvala? Le polahko, tega nam tukaž niti najmanj ni treba. Kaj ne vidite tam v kotu aparata, ki nas vabi, naj se mu zaupamo. Stopimo k njemu. Mehanizem začne delovati, kolesa se sučejo, krtača šviga čez naše obuvalo in v par minutah smo zopet vsposobljeni vstopiti tudi v najlepši salon. A kaj pomeni stroj tam v drugem kotu? To je nadomestilo naše starikave metle in povoščene krtače. Pa kako nadomestilo! Samo naviti ga treba, a roji po sobi sem ter tja, brska po vseh kotih, poseže pod vsako omaro, plazi se gori po zidovji, da ne ostane niti najmanjši prašek.

Pa pojdimo v kuhinjo. Kaka krasota! Ob stenah lepa predala z bliščečo posodo. Lepe kuhinjske mize in stoli, a nikjer nobenega -- og-njišča. Ali kje pa bodemo kuhali? Kaj ne vidite tam ob steni ono mra-

mornato ploščo? To je moderno ognjišče. Lonci se postavljajo na ploščo ter se zvežejo z električnimi žicami. Vročina se lahko regulira po potrebi, ako se spušča po žici bolj ali manj siloviti tok.

Poleg ognjišča stoji peč za peko kruha. Seveda izgleda i ta vsa drugače, nego naša starodobna peč, ki požira tako neizmerno veliko drv, predno je vsposobna vsprejeti v se štruce in hlebe. Podobna je nekako omari s policami. Vrata se odpro, kruh se polaga lepo po vrsti na police in zdaj se spušča v njo električni tok. Skozi steklena vrata se lahko opazuje, je-li vročina primerna ali ne. Pa nikjer nič saj, nič pepela, nič neznosne vročine, ki rudeči lica in nos, ki lepoti naših krasotic tako neizmerno škoduje.

Poleg vodovoda je priprava za pomivanje posode. Tudi tukaj se segreje voda po elektriki. Snaženje pa prevzame mehanizem, ki prav spretno prime posamične kroznike in sklede. Nič jih ne pobija in potolče, kakor se to rado dogaja našim kuhinjskim divam.

Na dolgi mizi poleg stene stoji gladilnik pripet na dolgo verižico. Kaj, priklenjen, kakor Višnjegorski polž, da ne uide? I, seveda, ta gladilnik namreč nima niti razbeljenega železa, niti žarečega oglja v sebi. Po tisti verižici prihaja v njega električna vročina, ki se da zopet regulirati po potrebi. S tem gladilnikom se lahko gladi brez presledka, ker ni treba menjavati vsak hip železa, niti se ne zamaže perilo s pepelom, kakor se to tako često dogaja pri naših starih sistemih. (N. pr. Glühstoffbügeleisen.) Priporoča se ta gladilnik tedaj tudi posebno zaljubljenim parčkom, ki hočejo prositi mamico blagoslova. To storé lahko brez skrbi, saj se jim ni treba bati da bi se jim ohladil med tem gladilnik, kakor se je to pripetilo pred nedavnim časom ubogi Stojanovi Anici.

Kaj je pa še drugih strojev in aparatov! Ta služi za razkosanje mesa, oni tam beli krompir, zopet drugi mesi testo in zopet drugi reže rezančke za juho tako fino in enakomerno, kakor jih ne more niti najspretnejša kuharica. V ta čudoviti stroj se vrže na eni strani meso notri, a na drugi se prikažejo dunajski šniceljni vže panirani in pripravljene za v ponev.

Pa kedo bi znal danes vže vse povedati, kaj se nahaja lepega v tem blaženem gospodinjstvu. Nehoté pa moramo vsklikniti pri tem krasnem pogledu :

Ach welche Lust — Hausfrau zu sein!

(Opozarjam še, da nikakor ni vse zgolj fantazija. Istinito so se že napravljali poskusi z električnimi ponvami, ki so se prav dobro obnesli. Tudi elek. gladilnik že eksistira. Priprave za pomivanje se pa nahajajo — če se ne motim — skoro po vseh velikih ameriškanskih hotelih. Kar še ni, pa se še lahko zgodi.)

Na plesu.

„Le zaigraj nam, godec,
Zaplešemo da spet,
Saj zdaj v predpustnem časi
Norčav je celi svet!“

S plesalkami plesalci
V kolo se zavrte,
Gore jim mlada lica
Oči se jim žare.

Med njimi se vrtiva,
Objemaš me tesno —
Ah, svet norčav ostane
Vso večnost naj tako . . .

Kristina.

Življenje japonskega ženstva v višjih slojih.

Pokorščina je že od nekedaj glavni gonilni stroj japonskega socialnega mehanizma; celó prvi minister smatra svojo sveto dolžnostjo, da je za cesarjem z brezpogojno pokorščino vdan svojemu očetu, če ga še ima. Že iz mladih nog zabičuje se Japonki, in naj si bo še tako visocega rodu, po dvajsetkrat na dan, da se mora koncentrovati njeno življenje okoli treh dolžnostij pokorščine in sicer: dokler je samica, bodi pokorna svojemu očetu, kot soproga svojemu možu, v slučaju vdovstva pa svojemu najstarejšemu sinu.

Japonka se omoži le na ukaz svojega očeta. Kadar jej oče predlaga ženina, sta jej na razpolago samo dve poti, namreč: ali ga vzame, ali pa ostane samica. Po ljubezni se ne vpraša, zakoni, na podlagi srčnih čuvstev, so izključeni, kajti Japonka še celo s sorodnim možkim osobjem sme občevati le pod tem pogojem, če je kedo drugi poleg. V višjih slojevih in posebno v starih rodovinah se pa sploh ne sme zabavati z nobenim možkim. Ali . . . „Ljubezen je bila, ljubezen še bo“, to velja tudi v Japoncih. Čeprav trde stariši, da njih hčerke nimajo sreča, vendar to nič ne pomaga, kakor vemo i me Evropejke! . . .

Pa uboga Japonka! Če ljubi, ljubi brez vsacega upanja in še potoziti ne more nikomur! Niti pri lastnej materi ne more in ne sme iskati tolažbe, nema resignacija, to je konec njenega čuvstvovanja! In če noče ubogo bitje do konca dnij zvesto ostati brezupnej ljubavi, tedaj mora vsprejeti moža, katerega so jej preskrbeli stariši.

Japonska dekleta može se navadno s 17 leti in sicer je mož navadno bogat, imeniten, pošten, če je možno mora se ponašati s prednikijunaki. Ženin pošlje nevesti in njenej obitelji običajna darila, mlada ženska

z impozantnim spremstvom gre v hišo svojega soproga, kjer pijeta po starej šegi iz treh posvečenih čaš, v novejem času pa menjata celó prstane po evropskejši šegi.

„Medenih“ mesecev nimajo tam v nobeni letnej dobi, kajti z drugim jutrom začne se za ženo življenje, polno samozatajevanja in resignacije; ona ne izgublja samo svojega imena, ampak vso svojo voljo, skratka vso svojo prejšnjo individualiteto. Svojim starišem, bratom in sestram mora se celó odtujiti. Njene največje dolžnosti se identifikujejo vse v jedni in ta je, da lepša eksistenco svojega soproga, kar je prav za prav le možno, če ga ljubi. Skrbeti mora za red v hiši, soproga ne sme pokazati nikoli sitnega obraza, vedno mora biti dobre volje, če je bolna ali zdrava, posebno pa se mora zatajevati, kar se tiče ljubosumnosti. Zadnja zahteva pa je najbolj neopravičena z ozirom na plesalke, ki so še v novejši dobi onečščale hiše imenitnejših Japoncev. Nekaj časa sem pa so tudi na Japonskem postali bolj rigorozni v tej točki.

Mnogo bolj kruto pa, nego doslej navedene dolžnosti mlade soproge, zadevajo jo tiste, katere jej nalaga razmerje med njo in soprogovimi stariši in sorodniki. Njena prva skrb je, da si pridobi srca teh oseb, kajti le jedna besedica moževega očeta ali matere zadostuje, da se da ločiti mlada zakonska dvojica; volji roditeljev pokori se celó ljubezen moževa do žene.

Prvo vsakdanje delo ima japonska žena s svojo toaletto, katerej se žrtvuje z vso pozornostjo. Ko je gotova s toaletto, gre se poklanjat tASTU in tašči, če sta jej ta dva že sporočila, da rada sprejemata njen jutranji pozdrav. Še-le potem se sme baviti s svojo deco, katero pošlje v šolo z guvernantko. Sedaj pride na vrsto vsa hiša sploh, posebno pa kuhinja, ki je za mlado gospodinjo tolike velike važnosti, ker je odgovorna ne samo možu in njegovim starišem, ampak celó svojej deci, ako je ta ali ona jed pomanjkljiva in ako se ni uvaževala sleharna željica.

Najljublje delo je pa za japonsko gospodinjo urejevanje in lepšanje sprejemnih sob, kjer lahko razvije svoj fin okus. Dočim ostajajo naše evropske sprejemne sobe po leta in leta, razen malih sprememb, jednake, menjuje se lice japonskih sprejemnih prostorov od dne, do dne, kajti Japonci ne razloži svojih dragocenostij in umetnin vseh nakrat, ampak polagoma z rednim menjavanjem. Vnanost njegovega stanovanja se izpreminja torej vedno po njegovem okusu, kakor so sploh podvržene dekoracije doma različnim letnim časom.

Japonska žena ne živi za vnanji svet, kakor recimo francoska, sosebno pa ameriška, sploh moderna žena, katerej absorbuje javno življenje najmanj tri četrtine njenega časa. Že mladej deklici se vcepijo Japonki resni nazori o poklicu ženske, tako da se jej niti ne sanja o prvej ulogi, katero igrajo n. pr. Francozinje nasproti možkim. Na Francoskem je n. pr. madama, ki se obiskuje, madama, ki daje domače zabave, madama,

katera se zahvaljuje, madama je vse, monsieur nič posebnega; pri Američankah pa je on toliko kakor nič. Svoje dni ni bila na Japonskem ženska nič, moderni Japan kaže jo kaj, v očigled svetu nekoliko bolj jednakepravno, seveda brez kršenja mozeve superioritete.

Dve ali tri leta sem protivi se japonski duh tujim šegam in nava-dam. Ženstvo se strinja z možkimi, sosebno, ker je vojska napovedana ev-ropejskej ženskej noši, katera pokvari tudi najlepši staš, kakor meni Japonka. Nedrijec jej je muka, v naših čevljih hodi kakor raca, kar se pa dostaje nakrasa in lišpa evropejskih dam, vidi se jej do skrajnosti neokusen. Z izjemo japonskega dvora in pa diplomatskih krogov, račun se evropejsko oblečena Japonka pravim pravcatim čudežem.

Kakor je Japonka preprosta v svojej noši, prav taka je v drugih svojih potrebsčinah in v dekoraciji svojega budoarja.

Stene njenega majhnega stanovanja so lesene, vrata so s papirjem preoblečeni okvirji, ključavnic in ključev pa ni. Redkokedaj gre osebno h kakemu trgovcu, in še takrat se navadno poslužuje znane Tinrikishe, koja vlečejo možki in katera nadomešča naš voz.

Ker je japonsko ženstvo tako preprosto in ker jako malo občuje z vnanjim svetom, je na glasu kot dolgočasno, ki se ne zna zabavati, kar je pa krivica. Ženstvo višjih slojev je jako omikano in slikano, govori večinoma več evropskih jezikov in se najraje pogovarja o poeziji, o gle-diščih, romanih in o zgodovini domačih cesaric, ki so se odlikovale po svoji modrosti, ljubezni in znamenitih činih za svoj rod.

Rade govore Japonke tudi o junaštvu svojih prednikov, o zaljubljenicah, ki so se oslavili s posebno vernostjo v nesreči, nadalje o plemenitih ženah, ki so se žrtvovale za svoje može in deco. Inozemce pa izprašujejo po zapadnih običajih in jih pretresujejo z veliko živahnostjo in zanimanjem. Naše žensko prašanje v primeri z ulogo, katero igra ženstvo v Japanu in jo bo igralo še v bodoče, zanima jih in jih vznemirja prav resno.

Vse življenje japonske žene sredotoči se, kakor smo že slišali, v dolžnostih do starišev, do sebe, do moža, do svojega ognjišča, sosebno pa do tasta in tašče. Vsak dan mora kaj čitati. Nasproti svojemu ženinu je vedno sramežljiva in ta sramežljivost jo krasi tudi kot ženo. Tacega *začasnega ljubimkanja*, ki je v nas nekaj vsakdanjega, Japonci ne poznajo, in možki, ki bi si upal priti Japonki s praznimi frazami in dvo-umnimi obljubami, zapoden bi bil od nje z zaničevanjem in svetim srdom!

Tako je torej žitje in bitje japonskega ženstva, sicer v površnih očrtkih, ki so nas pa vendar malce seznanili z Japonkami.

Po nemškem priredila Márica II.

Iz dnevnika male gospodinje.

Piše Grilček.

Kruh

... svecana.

Saj pravim! Naj se clovek le nikoli ne zanaša na možke! — to se pravi, na mlinarje! Kdaj bi že bili lahko spekli kruh, — morebiti že pojedli bi ga bili! — da bi bilo šlo vse hitro po vrsti, kakor sva medve z mamico v shrambi nasipali vrečo po tri okrogle pletarke pšenice, pet rži in vsako šesto koruze ali turšice, da se je spravilo to breme v mlin, tistemu obljubavsu ...

No in zdaj, ko že imamo vrečo, spodaj v posebno gubo z otrobi, prevezano, doma, — naj bo to že mlinarjeva krivda ali ne — preveč moke se nam nikakor ne dozdeva! Ali „topla“ moka iz mlina je tudi v rabi rayno tako neizdatna, kakor topel kruh iz peči —! torej! V prihodnje skrbimo že naprej in v pravem času.

Pa kdo bi že kar zgodaj v jutru godrnjal! Na delo raje z novimi veselimi močmi; saj čakati ni ne s časom ne — s kvasom!

Da, kar naprej povem, če bi kdo ne vedel — rokice so snažne, predpasnik bel kakor sneg ali vsaj dosti bolj nego črna moka, ki pride v veliko skledo, toda še le skozi sito. Da bi jo tehtala, tehtala bi menda 2—2½ kg. za hleb navadne velikosti, drož iz štacune po 3 dkg. k encmu hlebu. Drože v lonček s prsti zdrobim, pomočim s toliko mrzle vode, da jih s kuhlo lahko razstopim, potem pa še vsaj dvakrat toliko mlačne vode prilijem, kajti — Grilček noče čakati svojega ljubega kruhka, da bi postal star, kar bi naredil kvas, ako ga denem z mrzlo vodo. Vroča voda bi pa tudi škodovala, torej vse lepo „mlačno“ naprej. Skleda z moko stoji že tudi na gorkem, z roko napravim v sredi moke malo globino, vlijem razmočene drože v njo, s kuhlo pazno primešam toliko moke, da postane mehko, gladko testo: kvas; končno potrosim z moko, pokrijem, da se ne razhladi, pustim vse skupaj na gorkem in — „križibožji“ sem že rekla.

Zdaj je pa čakati dokler kvas vstaja ali skipi; ne bode mi pa med tem dolg čas, saj smo pač v zadnjih pustnih dneh! Nekteri bi morda mislil, da ti so, le za šaljivost, ter za „krofče“? Bog varuj! Baš prav, da stara vera za zdaj prepoveduje ženskemu spolu prejo, šivanje i enaka dela! Kje neki bi pa našle časa?! Seme, seme za prihodnje leto, to je v pustu glavna stvar! Neki čudno dobro vztraja in obrodi, ako se v pustu preskrbi. — Prihranjena, odbrana semenjska koruza bi bila luščiti; a to remezno delo, uboge ženske, iz srca rade prepuščajo možkim. (Sušiti se je imela namreč le na zraku.)

Tudi moja mamica, za pečjo pri mizi sedé, ima velik kup raznega fižola pred seboj; deli ga na dvoje in izbira. Slabega ni več vmes; od-

bral se je takrat, ko se je še kuhal pokojnemu prašiču, — dobrega spomina — le v tem mu je Grilček storil krivico, da ga je na prvi strani svojega dnevnika se žveplom, namesto se „smolo potrosil, dobro juho pa je kuhal iz hrbitišča ne iz „rib“. — Torej temu dobremu in debelemu, temu podolgovatemu in ploščatemu fižolu, se že kar od zunaj pozna ali misli na „visoko“, ali je navezan na „nizko“! Ali se bo vspenjal okrog svoje dolge „rajce“ ali dosluži svoje bitstvo sam ob nizkih tleh. Pravijo, da je navadno ta-le fižol le bolj „poln“, nego „zajčjek“. Zopet je pa pri onih nekaj vrst, ki so jako bolj okusne ter za rabo že tudi v zelenih luščinah! Oboja imata torej svoje dobre lastnosti, — a da nju razbira, ima mamica prav, kajti devati ju na skupen prostor, ne bi bilo dobro. Revše fižolno, zakaj pa odskočič?! Še ti se braniš —

Med tem ko bi jaz prevdarjala kaj naj fajmošter, ne, ne, mamica, skupaj veže, skupaj sadi, ušel bi še kvas! Povrh polna ga je že vsa jamica, in ker mu je tesno prihajalo, razpokala mu je površina, gotov je, mesit gremo!

Mamice mi ni treba dvakrat klicati, že mi pripravlja mlačno vodo, ki bode za prelivanje. Meni družega ni treba, nego rok! Najprej denem za vsak hleb eno mojih pesti, soli. Kvas pomešam malo z moko ter porinem na stran; ostalo moko spravim skupaj, pomešam z mlačno vodo, koju mamica kolikor treba priliva, zdaj še le primešam tudi kvas ter vse skupaj dobro mesim in obdelujem, moke se ne sme nikjer videti. Umetno ni: roka za roko se vriva v testo, kar pesti se delajo in kažejo tej stvarci božji! Zato se pa tudi kar možno odmiče od rok. Čim dlje mesim, prazneje roke imam in če so enkrat čisto snažne, sem gotova. Pri rženem testu ni to posebno lahko; bolje občutim pri le pšeničnem kruhu, ki se tudi včasih peče, mesto vode z mlekom omesi in v kterega mi mamica vlije še kakšno jajce, ali žlico masla. Sveža, prav drobno zrezana limonina lupina daje v tacem belem kruhu dober okus, v rženem, za prijatelje, pa kumna. — Najložje je premesiti pravi kmečki „zmesen“ kruh, ki je iz zmesi moke raznih žit, koruze, rži, ječmena, ajde.

Premeseno testo zopet toplo pokrijem. Odpočiva si tačas, dokler si prinesem običajno desko, pripravne okrogle pletake pogrnjene s snažnimi, krušnimi prti, katere lepó z moko (znotraj) potrosim. Ako bi to delo trajalo tudi tako dolgo, da bi testo začelo že vstajati, ne bilo bi škode. — Ko imam enkrat testo na deski, ga razdelim v toliko delov kakor je hlebov namenjenih, ali „štruc“ — pletarke — za štruce so podolgaste — — vsacega posebej z roko v okroglej obliki povalam in obdelam ter položim na prt v pletarko, kjer čedno zagrnjen in pokrit vstaja na toplém prostoru, tako dolgo, dokler ni storil svoje dolžnosti, namreč se razširil in napihnil še enkrat toliko.

In Veronika, da bi kar ne imela dela pri tem-le?! Nikakor, še ne vem kako bi kruh spekli brez Veronike“.

Ko sem jaz te okrogle paglavčke spravila pod belo rjuhico, prinašala je lepa suha drva, odkrila peč, zanetila ogenj. Zmerno nalaga, da enakomerno gori. Eno uro bo treba še kuriti, da se peč dovolj razgreje; razgrela bi se pa lahko tudi preveč, zato poskusimo, ko potegnemo žarinje in pepel z „grabeljco“ h kraju peči, pečna tla snažno z mokrim „omelom“ pometemo, vržemo košček papirja ali pest otrobov, ki ne smejo zgoreti. Belo, fino testo n. pr. škartel (Gugelhupf) zahteva slabejo peč.

„Lopar“ in „veselca“ sta tudi važna: na loparju se prinaša kruh v peč, na sestrici, železni, tanki „veselci“ pa iz peči, kjer se kruh ne daje že kar začetkoma v peč na kositarjevi plošči. Predno se kruh daje v peč zmoči se lahko s toplo vodo, to mu dela lepo škorjo. To znači „lep“ kruh, kakor notranja mehljad, ki naj bode malo luknjasta a vendar rahla. Shladi naj se, če možno, stoje, prislonjen.

Pa pečna vrata so še vedno prikrita in kaj že jaz vse pravim! Premaknila sem ga komaj, ravno je postal trd. Vse je mirno. Velikost hleba je pač merodajna za čas pečenja, eno do dve uri bo treba. Skrivnostna tihota Zdajci pogledjmo!

Zares lahkega čutim, na dnu močno zabobna, ko ga potrkam. Takaj mu naredim z nožem križ, da ga načnem, ko — pridete pogledat in pokušat kakšen je!

Književnost in umetnost.

Knjige Slovenske Matice. „In Slovenci še tožimo, da so slovenske knjige tako zelo drage!“ mi je rekla neka slovenska rodoljubka, ko sem prišla k njej in je baš dobila knjige Slovenske Matice za leto 1897.

In res, 7, reci se d e m knjig za samo dva goldinarja. Onim, kateri tožijo o draginji naših slovenskih knjig, svetujem, naj si ogledajo najnovejše nemške, italijanske in francoske knjige, katerih najmanjše ne dobiš pod ceno dveh goldinarjev. Kdor toži o draginji naših slovenskih listov, ta naj rajši reče, da ne mara za slovensko knjigo ter, da se rajši naroča na nemške liste in naj si bode „Zur guten Stunde“ ali „Gartenlaube“ ali kakor se že zovejo vsi oni nemški listi, v koje je osobito naše ženstvo tako silno zaljubljeno.

Oglejmo si knjige Slovenske Matice, katerih je, kakor sem že omenila, letos sedem.

1. *Slovenska zemlja. II. del.* Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra. Prirodnoznanški, statistični, kulturni in zgodovinski spis. (12 podob in 1 načrt). Spisal S. Rutar, c. k. gimnazijalni profesor.

2. *Slovenske narodne pesmi*. Uredil dr. K. Štrekelj.
3. *Zgodovina slovenskega slovstva. III. del*. Drugi zvezek. (Dalje in konec). Spisal profesor dr. Karol Glaser.
4. *Elektrika, nje proizvajanje in uporaba*. Spisal Ivan Šubič.
5. *Zabavna knjižnica*. X. zvezek. Trojka. Povest. Spisal dr. Fr. D.
6. Letopis slovenske Matice za leto 1897. Uredil Anton Bartel.
7. *Knežova knjižnica*. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. IV. zvezek.

a) *Moja hoja na Triglav*. Spomini Nejava Nemečigrena.
 b) *Prenos Kopitarjevih smrtnih ostankov v Ljubljano*, spisal Fr. L.
 Vnanjost vseh knjig je lepa, elegantna, papir in tisk sta dobra, da se moramo le čuditi, kako je možno dobiti toliko knjig skoro zastoj. Rešitev je najti v tem, da so pisatelji plačani le malo, da delajo malo ne tlako v razmerju s pisatelji drugih narodov.

O vsebini spregovorimo pozneje.

Naš pesnik in pisatelj Anton Funtek je spisal „Za hčer“, dramo v enem dejanju, ki se je predstavljala v Zagrebu in v Pragi z dobrim uspehom. Tragike je v drami mnogo, skoro preveč za eno dejanje, osebe pa so narisane krepko. Snov je v kratkem ta-le: Hči se je izučila za gledališče, toda o prvem nastopu ustraši se mnogoštevilnega občinstva ter zbeži z odra. Doma ji ni obstanka. Njena mačeha jo od tega bega zasramuje še bolj, muči slepega očeta in njo do skrajnosti. Hči bi šla v svet za zaslužkom, toda noče ostaviti očeta poleg krute mačeha, a on noče ž njo, da bi ji ne bil na poti. Konečno se slepi oče ustrelji, da odpre hčeri pot v svet. Hrvaški in češki listi so se o drami izražali povoljno, a me čestitamo gosp. Funtku ter mu kličemo: pogumno naprej! Dramatikov nam treba!

Slovenska kuharica ali Navođ okusno kuhati navadna in imenitna jedila. Spisala in na svitlo dala Magdalena Pleiweis. Četrti pomnoženi natis. Založila „Katoliška bukvarna“ v Ljubljani. Velja gl. 1.50, lepo vezana 1.80, s pošto 10 kr. več.

Tej novi izdaji je pridejan *obširen dodatek*, katerega je spisala M. Lavtizar, tako da obsega knjiga sedaj 398 strani z dvojnimi kazalom in sicer: 1. Navadno kazalo, 2. Jedila po abecedi.

„Slov. kuharica“ je že v prejšnjih izdajah po vseh slovenskih krajih dokaj razširjena ter povsod priljubljena in praktična pomoč v hiši. Vsled 66 strani obsežnega dodatka je postala knjiga mnogo obširnejša; popisanih je v njej 1000 vsakovrstnih jedil. Tudi je navedenih lepo število *jedilnih li tov za najrazličnejše prilike*, kakor n. pr. o zlati maši, ob umeščenju, svatbah, godovih, kakor tudi za navadne in postne dni.

„Slovenska kuharica“ je vsled svoje bogate vsebine porabna za napravljanje priprostega kosila kakor tudi za sijajne pojedine ter se pri

vsem tem ozira zlasti na to, da se s *pomočjo navadnih sredstev in z malimi stroški kuha vendar dobro, točno in okusno.*

Ker bi kdo jeziku morda kaj pripomnil, naj navedem nekaj vrst iz uvoda, v katerem nam pisateljica pripoveduje, kako je taka knjiga danes potrebna. Na koncu pa piše v jeziku :

„Moja želja in volja je bila, da so te bukve, kar je moč, pisane razumljivo tudi neučenim kuharicam, t. j. prav po domače: Dobro sicer vem, da slovenski pisatelji v čistejšem slovenskem jeziku pišejo svoje knjige in da bi kateri izmed njih lahko poslovenil kakovo nemško ali drugo kuharsko knjigo; ali na drugi strani sem pa tudi preverjena, da kuharskim bukvam še *ne zadočuje* zmožnost v jeziku, kajti kdor sam ne zna kuhati, lahko se mu pripeti, da ima jed v najlepši besedi popisana, vso drugačno podobo v bukvah, vso drugačno pa na mizi Tega se je sama prepričala že marsikatera kuharica in prav to je menda glavni vzrok, da so se pri vseh narodih kuharice lotile spisovanja kuharskih bukev.“

„Slovensko kuharico“ priporočamo vsem kandidatinjam sv. zakona, gospodinjam in kuharicam; slovenska dokleta se lahko vadijo po njej, saj ni treba družega, nego se vestno ravnati po njej in jed bode gotovo ukusna.

Slovensko gledališče. Ker se morajo naše Slovenke zanimati za vsak napredek, za vsak vesel dogodek našega naroda, priobčujemo tu-le velik vspeli slovenske opere v Ljubljani. Ocenio je prinesel „Listek“ „Slov. naroda“: („Vesele žene vindzorske“, komično-fantastična opera v treh dejanjih, uglasbil Oton Nicolai.) Lortzingovega genijalnega naslednika najznamenitejše in najslavnejše delo, „Vesele žene vindzorske“ je končno prišlo tudi na naš oder in nam prineslo ne samo že nekam težko pričakovano premembo v opernem repertoarju, ampak tudi velik, popoln, sijajen uspeh.

„Vesele žene vindzorske“ se štejejo mej najslavnejše komične opere, kar jih pozna svetovna glasbena literatura. V tem delu je združen izvrsten libreto, poln fine šale in svežega humorja, s krasno, vseskozi melodijozno in duhovito glasbo. Ta je vedno primerna vsaki situaciji in izraža sosebno komično stran tako izborna, da boljše ni mogoče. Sužet je vzet od Shakespeareove igre istega imena in se suče okolo Falstaffa, te velekomične figure, katero poznamo že iz „Henrika IV.“, zadnje dejanje pa je posneto iz „Sna poletne noči“. Libreto je jako skrbno sestavljen in se mora v primeri z navadno kaj plitvimi libreti drugih komičnih oper imenovati uprav klasičnim.

Že ouvertura za-se je jako lepa orkestralna skladba. Nje sestava, instrumentacija in izredna melodijoznost pričajo ne samo, da je bil skladatelj velik talent, ampak tudi, da je bil temeljito izšolan muzik. Se-

stavljena je ouvertura največ iz temat tretjega dejanja, dočim se lepi, takozvani „stranski stavek“ ne nahaja nikjer v operi. Orkester je sinoči igral ouverturo jako precizno in je fino nuanciral.

Opera se začne z veselim, jako karakterističnim duetom mej gospema Fluthovo in Paževo. Veselost gospe Fluthove je dražestno označena v njeni ariji, a veliki prizor, ko strpata veseli ženi Falstaffa v koš in je ljubosumni soprog osramočen pred svojimi sosedi, je poln karakteristike in glasbene krasote. Zlasti veliko vrednost ima lepo zasnovani veliki ensemble. Prizor v krčmi, poln lepih recitativov, daje Falstaffu priliko, da razvije svojo „vis comica“. Napitnica, katero pojce, zahteva dosti obsežno grlo, visoki in globoki E.

Tudi Falstaffov duet z gospo Fluthovo je poln humor a in melodije. V naslednji premembi se čuje kaj primeren duet gospoda Flufha z gospo Fluthovo, kateremu sledi tudi glasbeno pretresujoci prizor s Falstaffom v ženski obleki ter sekstet-finale z živahno ritmiko.

Tretje dejanje obseza skoro same recitative in arijoza ter je le priprava za zadnjo premembo, iz katere je pred vsem opozoriti na lepi intermezzo nevidnim zborom, ko izhaja mesec, tercet (Falstaff, gospa Fluthova in gospa Pažova) ter baletne godbe, katere spominjajo časih na Mendelsohnovo glasbo k „Snu poletne noči“. Še zadnji mali tercet-finale podaja nove ljubke melodije, tako da se mora reči, da je opera od konca do kraja čudovito prijetna, duhovita. Vse je dovršeno izdelano, vse je originalno in pregnantno izraženo in svedoči, kako velik talent je bil toli zgodaj umrli Nicolai.

Uprizoritev te opere zahteva pred vsem izbornih pevk in pevcev, kajti naloga, katero imajo rešiti v tej operi, je silo težka. Pevske točke zahtevajo glasov prvih sil serijozne opere, igra izvrstne igralce in igralko, kateri imajo humor in temperament. Opernemu osebju se mora priznati, da je s hvalevredno ljubeznijo in unemo se potrudilo, zadostiti velikim zahtevam svojih ulog, in doseglo je tudi najlepši uspeh, tak uspeh kakor ga letos še ni imela nobena operna noviteta.

Nora Nada. Zbornik zabave i pouke. Knjiga I. Svezak 5. Vsebina 5. zvezka je sledeča: — Šmarna idila — (Aleksandrov) (slovensko) — Misli — (Zvonoslav Zor) (slovensko) — Na grobištu — (Vinko K. Oblov) (hrvatsko) — Moji deklici — (V. Adalbert) (slovensko) — V vrtu sedela — (B. Potočan) (slovensko) — Mora — Humoristična črtica (A. K. Gorjančev) (slovensko) — Prijelom — (Svršetak) (m. nv.) (hrvatsko) — Naš Matic — (svršetek) (Paul Sysacki) (hrvatsko) — Fran Govékar — (zvršetek) (Z. Pečanov) (slovensko) — Književne bilješke — Literarna kronika — (knjige sv. Mohorja) — Karališna kronika — Pabirci po tujim literaturima — Mlada Hrvatska — Mlada Slovenska. —

Novo Nado izdaja Vladimir I. Teharski, a list ima namen združiti in spoznavati slovensko dijaštvo s hrvatskim in obratno. Naj bi ta bratska ljubezen med obema bratskima narodoma vodila okolo „Nove Nade“ zbrano mladino tudi v poznejših letih.

R A Z N O.

Žensko gospodarstvo. V mestu Jamestown so pri zadnjih volitvah izvolili v vse urade le ženske. Takoj ko so ženske začele „hlače nositi“, spravile so se nad hiše in dvorane, kjer so možje igrali. Niso se dolgo posvetovale, kake kazni naj napovedo, marveč vsaka je vzela orodje, katero jej je prišlo v roke: sekire, motike, kladiva itd. Tako oborožene se napotijo pozno zvečer v igrališče. In „močni rod“ je moral pete odnesti. Hrabre Amazonke so med vriskanjem pod okni stoječe množice razbile vso opravo v igralnih dvoranah, pivo in žganje so pa zlile na ulico.

Česke žene. „Politika“ je poročala, da so Praške dame nabrale za spominek pred par meseci umrle gledališke umetnice Maruške Bittnerjeve 1400 fr. Spominek se postavi po želji njenega soproga, na gomilo. -- Sklenile so pa nabirati še naprej, da dobi spominek tudi, v predzadnji „Slovenki“ omenjena *Zofija Podlipska*.

Kronanje carja Nikolaja II. Eden najboljših francoskih slikarjev M. Gervex je dobil nalogo napraviti kolosalno delo: Kronanje cara Nikolaja II., ki se je vršilo v stolni cerkvi v Moskvi. Platno, na katerem bode slikal, je dolgo deset a široko osem metrov. Slika bode za razstavo leta 1900 in se postavi na častnem mestu poleg paviljona ruskega carja. Poleg carja, carice in carice matere bode naslikanih še pet sorodnikov ruskega carja med krasnimi draperijami in ornamentami. Gervex je bil namreč pri kronanji ruskega carja ter je delal po dovršeni slavnosti v cerkvi, kjer je bil s popom sam. Sedaj je odpotoval v Petrograd, kjer ostane tako dolgo, da izdelata portrait vseh oseb. Delo bode uprav gigantsko.

V Petrogradu se je otvoril novi medicinični zavod za ženske v novi, v to svrhu sezidani hiši. Vpisanih je do sedaj 160 slušateljic. Čitali bodo profesorji in docenti medicinične fakultete petrograjske univerze in sicer o anatomiji, kemiji, fiziki, histologiji, zoologiji, botaniki in mineralogiji.

Indijska juristka mis Cornelijsa Sobraj, ki je študirala v Oxfordu, je dosegla v svojej domovini velike uspehe. S prva je delovala na indijskih sodiščih, v novejšem času pa je zagovarjala na nekem britanskem sodišču z največjim uspehom zatoženca radi uboja. Londonski „Telegraf“ piše o tem: „Dr. Sobraj dobila je mnogo čestitk na svojem uspešnem pravnem delovanju“.

Don José Zorrilla y Moral*) zavzema mej slavnimi španskimi pesniki zelo odlično mesto; trdi se celo, da je on največji španski lirik! Krasota njegovega sloga nadomešča karakterizovanje; sploh pa prevlada pri njem (kakor v obče pri španskih pesnikih) retorika. Zaradi tega je najbolje, da se njegova dela čitajo v originalu kajti le tako moreš razumeti pesnikovo pravo misel.

Zorrilla se je prvič javno oglasil leta 1837., ko je umrl znameniti španski satirik Lassa, spel mu je namreč krasno elegijo. Kmalu zatem je napisal svojo prvo dramo „Juan Dandolo“, ktere sijajni vspah ga je nagnil k gledišču, ker je — kakor sploh tedaj v slovstvu — bajno evla romanfika. Nato je ustvaril še mnogo, mnogo dramatskih del (Don Juan Tenorio, i. t. d.), spel lepo število krásnih pesnij lirskih in epskih, mej kojimi se posebno odlikujejo divne „trabadurske pesni“ in one, koje opjevajo rajsko Granado in bajne letne noči...

Zorrilla je bival dalje časa v Parizu in Bruselju. Leta 1854. je šel pa v Ameriko, kjer je bil v Mexiki pri cesarju Maksimiljanu do njegove smrti. Nato se je vrnil nazaj na Špansko v Madrid, kjer je trpel najhujši glad in jad; bilo še ni postav, ki določujejo autorstvo. 1885. leta mu je pa zasijala njegova zvezda mileje; imenovali so ga namreč članom španske akademije znanosti. 22. junija 1889. leta so ga pa v Alhambri v isti dvorani, kjer je pred časom stal prestol španskih kraljev, kronali**) z lovorjevim vencem, ktereга mu je kraljica Isabela sama pred 5000 ljudij (toliko jih namreč more v to dvorano) položila na čestito, sivo glavo.

Jeli so mu tudi dajati „častno plačo“, da mu je bila vsaj eksistenca zagotovljena. Žal, da je to kmalu nehalo in da je oni isti nekđaj tako slavljeni don José Zorrilla y Moral umrl v veliki bedi dne 23. prosinca 1893. leta v Madridu, v petem nadstropju ulice Calle de Santa Tereza.

A. K. Gorjančev.

POŠTA.

Lončena posoda. Čeprav se dandanes malo rabi lončena posoda, vendar je še marsikatera jed, katera se boljše pripravi v lončenej posodi, nego v železni. Ker se pa to blago kaj rado stre in ker je nadalje lončena posoda razpokanim loščem zdravju prav tako škodljiva kakor železna, zato se mora v tem oziru paziti, da se ohrani lošč. Novi ilnati lonci se

*) Preč tavši draga „Slovenka“, v tvojih vedno mi zelo priljubljenih predalnih notico: Kaj je slava — sem se domislil, da bi bilo dobro, ako i naše Slovenke kaj več zvedo o tem znamenitem Špancu.

**) Na jednak način so kronali i Petrarko, Ariosta in nesrčnega pesnika „Osvojenega Jeruzalema“, Torquata Tassa. — Op. piščeva.

nalijejo z mrzlo vodo, postavijo se k ognju ter se polagoma razgrevajo do najvišje topline. Seveda se mora vedno prilivati, da je lonec poln.

Lončena posoda, katera je stala na mrzlem, ne sme se razgreti hipoma, ravno tako se vroča ne sme ohladiti na mah, ker drugače trpi lošč škodo. Ko se je nov lonec torej dobro izkuhal, naj se počasi ohladi z vodo vred. Pravijo, da je tako podkuhana posoda trpežnejša.

Če pa je lošč razpokal, pomaga si gospodinja na ta način, da zmeša $\frac{1}{30}$ vode s kisom in $\frac{1}{20}$ soli, napolni posodo s to mešanico in jo pusti vreti 1 uro, potem pa posodo dobro umije.

Za umivanje se pridene vodi nekaj sode.

Slabo razsvetljavo naših petroljk zakrivi čestokrat novi stenj, kateri se je navlekel vlage pri trgovcu ali pa se je shranjeval doma na vlažnem prostoru. Tako se je navlekel vlage, katera ovira, da potem stenj ne more dovolj hitro piti petroleja. Stenj hitro zogljeni, plamen pa je temen in svetiljka razširja neprijeten duh. Zato naj se stenj dobro posuši, predno se rabi. Nekateri tudi svetujejo, naj se namoči 24 ur pred rabo v slanem kislu in potem posuši.

Razpokane roke se najlepše zacelijo, ako se zvečer, predno se gre spat, drgnejo s špehom. Seveda je treba obleči potem rokavice, da se posteljina ne omasti. Drugo, tudi jako dobro sredstvo je, da se roke koj po umivanju, ko so še vlažne, namažejo z medom in potem posuše.

Listnica uredništva.

Naš pesnik kritik je ocenil poslane mu pesniške proizvode tako-le :

F e o d o r S o k o l je nedvomno darovit. Vse tri njegove pesmi mu ugajajo in so godne za javnost, posebno pa drobna, ljubka pesmica „Prej in zdaj“. Samo na rime naj pazi, ker vem, da lahko pazi, ne da bi kvaril misli. V mladosti je treba vaditi se v obliki. Ko ideje poznejše dobe dozore, boje se tako jama krepke oblike, ako se niso prej v njem urile. (Zadnjič poslane pesmi so se po pomoti založile, a dobre so nedvomno. Op. ur.)

—Ž— Pesmi „Ovenelega cvetja“ izražajo časih prav izvirne, primerne, dobre misli, v prijetnem tonu, toda jezik je časih vendar prenepravljen. Ako želite, Vam pošljemo vse nazaj, da še malo opilite. Sicer pa pesmi obso,ajo Vaše pismo v prozi, no. morda ste je napisali v naglici.

A l. B-č-evi prevodi so jako spretni, vendar jih ne priobčujete, razven v sili, ko bi pošle izvirne pesmi.

Sedaj pa k prozi !

M i l e n a. Ko bi mi bili naznanili Svoj natančen naslov, bila bi Vam prav rada pisala posebe. Vašemu pismu, da bi se smejala!? Ako bi dovolili, bilo bi kar za javnost. Povesti bodo vse vporabne, ako tu in tam izpremenimo. „Tak otrok!“ Kako lepo začenjate in pišete tja do srede! Da bi bili nadaljevali tako do konca se spomini! Ona črtica o deklici ima dobro misel, le izvedena ni prav, pomislite, da je oni gospod deklico v kožuščku poznal, ubogo dekletce je pa srečal v prvič. Nezanke morda niti zapazil ni, ker je videl znanko. Sicer imate talenta dovolj, čutite dovolj, čutite globoko in jaz se nadejam, da postanete še prav dobra pisateljica. Mnogo Vam imam še povedati, naznanite mi Svoj naslov.